

መጋቢት፡ ወርሒ ዓቢይቲ ግጥማት

ሓርነት ናቕፋ፡ ምድምሳሰ እዚታት “ውቃው”ን “ናደው”ን፡ ግጥም እግሪ መኸል

መጋቢት፡ ኣብ’ቲ ህዝቢ ኤርትራ ንናጽነት ዘካየዶ ሓርነታዊ ኩናት 30 ዓመት፡ ከምኡ’ውን ኣብ’ቲ ድሕሪ ናጽነት — ልዑላውነቱ ንምቕልባስ ዝተሃቀነ ዳግማይ ድፍረት፡ ደሚቕ ዝዝከር ወተሃደራዊ ዓወታት ዝተሓፍሰላ ወርሒ’ያ።

ነታ ሓንሳብ ሓራ ምስ ወጸት ዳግም ብሰራዊት መግዛእቲ ዘይተደፍረት፡ ትእምርቲ ጽንዓት ህዝቢ ኤርትራ ዝኸነት ናቕፋ ሓራ ዘውጽእ መጥቃዕቲ ህዝባዊ ግንባር፡ ብ22 መጋቢት 1977 እዩ ተፈጸመ። ሓርነት ናቕፋ፡ ኣብ ግዜኡ ፍናን መላእ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ውሽጥን ወጻእን ዘዕረገ፡ “ሎሚ ናቕፋ፡ ጽባሕ ኣስመራ!” ዝብል ተስፋ ኣስኒቐ፡ ነቲ ስዒቡ ብልዑል ናህሪ ንሰፊሕ ከባቢታት ሃገር ሓራ ዝገበረ ወተሃደራዊ ስርሒታት 1977-1978 ዓቢ ድርኽቲ ዝፈጠረ’ዩ ነይሩ።

ከምዝፍለጥ፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ’ቲ ነዊሕ ሓርነታዊ ኩናት፡ ዘራያት እናተበራረይሉ፡ ብዘይዝኸነ ደገፍ፡ በይኑ ኣንጻር ናይ ምዕራብን ምብራቕን ሓያላት ዝገጠመ ህዝቢ’ዩ። ኣብ መወዳታ 70ታት፡ ሰውራ ኤርትራ፡ ነቲ ኣቕዲሙ ብርእሰ-ሓያል ኣመሪካ ዝደገፍ ዝነበረ ስርዓት ሃይለስላሴን ደርግን ስዒሩ፡ ናጽነት ከረጋግጽ ተቓሪቡ ነይሩ። እንተኾነ፡ ምስ’ቲ ዝነበረ ናይ ዝሓል ኩናት ተገላባጢ ሽርክነት፡ ስርዓት ደርግ ንኣመሪካ ራሕሪሖ ናብ ሕብረት-ሶቭየት ብምጽጋዕ፡ ኣመና ገዢ ወተሃደራዊ ሓገዝ ክሰንቕ ብምክኣሉ፡ ሚዛን ሓይሊ ተቐዩሩ። መሪሕ ውድብ ህዝባዊ ግንባር ስትራቴጂካዊ ምዝላቕ ብምግባር፡ ካብ ኣፍ-ደገ ኣስመራ ዳግም ንናቕፋ ተመሊሱ ክዓርድን ናብ ዝተናውሐ ቅዲ ኩናት ክኣቱን ተቐሰቡ። ኣብ’ቲ ዝሰዓበ ብጽንኩርነቱ ሒደት መዳርግቲ ጥራይ ዝርከቦ ናይ ኣክራናት

ሳሕል ከቢድ ምርብራብ ድማ፡ ወርሒ መጋቢት፡ ህዝባዊ ግንባር ዓባይትን ወሰንትን ወተሃደራዊ ዓወታት ዘመዝገበላ ወርሒ'ያ።

ኣብ መጋቢት 1984፡ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፡ ኣብ ግንባራት ናቕፋ፡ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕልን ባርካን ዓሪዱ 75 ዓመታት ድሕሪ ዘካየዶ ብርቱዕ ግጥማት፡ ነቲ ኣብ ግንባር ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ካብ ቅርፊ ክሳብ ቀጣን 100 ኪ.ሜ ዝንውሓቱ ድልዱል ዕርድታት ሃኒዱ መግዛእቲ ንምውሓስ ዝተረባረበ “ውቃው እዝ” ተባሂሉ ዝጽዋዕ ክፋል ሰራዊት ኢትዮጵያ፡ ኣብ ውሽጢ 49 ሰዓታት ኣቃቢጹ፡ ንሰውራ ኤርትራ ካብ ምክልኻል ናብ መድረኽ ጃላነት ዘሰጋገረ ወሳኒ ዓወት ክሓፍስ በቐዑ።

ኣብቲ ዝሰዓበ 4 ናይ ጃላነት ዓመታት፡ ህዝባዊ ግንባር፡ ኣብ ቀዋሚ ግንባርን ድሕሪ መስመር ጸላኢን ብኣማኢት ዝቐጸር ዓባይትን ንኣሸቱን ግጥማት ኣካዪዱ፡ ንሓይሊ ጸላኢ ኣጸቢቐ ድሕሪ ምርማስ፡ ናብ መድረኽ ስትራቴጂያዊ መጥቃዕቲ'ዩ ሰጊሩ። ካብ 17 — 19 መጋቢት 1988 ድማ፡ ኣብ ውሽጢ 72 ሰዓታት፡ ነቲ ኣብ ግንባር ናቕፋ ዓሪዱ ዝነበረ፡ ብዓይነቱ ብሉጽ ተባሂሉ ዝንገረሉ ሰራዊት ደርግ — “ናደው እዝ” ኣኸቢቡ፡ ሓንሳብን ንሓዋሩን ሓመድ ኣዳም ኣልቢስዎ። እዚ መስተንክር ስርሒትዚ፡ ህዝባዊ ግንባር፡ ነቲ 20,000 ዝግመት ምኡር ሰራዊት በታቲኑ፡ ካብ ሕዳይ ክሳብ መስሓሊት ኣስታት 100 ኪሎ-ሜተር ንቕድሚት ብምግስጋስ፡ ኣብ ኣፍዓበት ዝጸንሕዎ ሶቭየታውያን ወተሃደራዊ ኣማኸርቲ ዝማረኸሉ፡ እልቢ ዘይብሉ ስትራቴጂያዊ ኣጽዋራትን ተተጻሲን ዝመንዝዓሉ፡ ብተመራመርቲ ታሪኽ ዳግማይ “ድዮን-ቤን-ፉ” ተባሂሉ ዝተገልጸ ስርሒት'ዩ ነይሩ።

መጋቢት፡ ድሕሪ ናጽነት'ውን ኣብ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ተወሳኺ ቅያ መዝጊባ'ያ። ወርሒ መጋቢት እትዝከረሉ ናይ ድሕሪ ናጽነት ዝዓበየ ወተሃደራዊ ፍጻመ፡ እቲ ንወለዶ ገድሊ ተኪኡ፡ ሕድሪ ሰማእታት ዝተረከበ ኤርትራዊ መንእሰይ፡ ልኡላውነት ሃገሩ ክደፍር ንዝንቀደ ሓመድ ሓፋሽ ወራሪ ሰራዊት ወያነ፡ ብመዳርግቲ ኣልቦ ጅግንነት ገጠሙ፡ ዓቢ ዓወት ዝሓፈሰሉ ግጥም እግራ-መኸል'ዩ። እዚ ካብ 14 ክሳብ 16 መጋቢት 1999 ኣብ ግንባር ጸርፍ ዝተኻየደ ውግእ፡ ልዕሊ 10 ኣጋር ክፍላተ-ሰራዊትን ኣስታት 100 ታንክታትን ወያነ፡ ኣብ ጸቢብ ቦታ ብማዕበላት ዘጥቅዕሉ ብርቱዕ ግጥም'ዩ ነይሩ። ድሕሪ ናይ ሳልስቲ ጥምጥም፡ እቲ ወራሪ ሓይሊ ተረኹሚሎ፡ ደሃይ ኩሎም ኣጽዋራት ምስ ሃጠመ ዝተጋህደ ውጽኢት ከኣ፡ ዓለም ብዓለሙ ዘስካሕክሓሉ መቐዘፍቲ ሰራዊት ወያነን መጋርያ ዝተሃሞኻ ታንክታትን ጥራይ'ዩ ነይሩ።

ኣብዚ ዝተጠቐሰ ወተሃደራዊ ግጥማት ኮነ፡ ብሓፈሻ ኣብ ኤርትራ ኣብ ዝተኻየደ ነዊሕ ኩናት፡ ህዝብታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ዘጥፍእዎ ህይወት፡ ዘባኸንዎ ሃብቲ፡ ዝኸሰርዎ ግዜን ዕድላትን መግለጺ ኣይርከቦን። እዚ ታሪኽዚ እምበኣር ብሓበን ጥራይ

ዝዝከር ኣይኮነን። “እዚ ኹሉ ክሳራ ንምንታይ?” ዝብል ሕቶ እውን ሓቢሩ ክልዓል ዝግባእ እዩ። ህዝብታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ዘናቑት ደምነት ኣይነበርምን። ብዘይ ግጭት ብሰላም ተኸባቢይም ክነብሩ ዘኸእሎም ባህልን ጭውነትን ዘለዎም’ዮም። ጠንቂ ናይ’ዚ ኣዕናዊ ኩናት’ዚ ብቐንዱ፡ “ናጽነት ኤርትራ ንረብሓና ኣየገልግልንዮ” ዝሰረቱ፡ ንስርዓታት ኢትዮጵያ መጋበርያ ተጠቂምካ ክትግበር ዝተሃቀነ ግሎባዊ ስትራቴጂ’ዩ። እዚ ስትራቴጂ’ዚ ብፍሽለት ተደምዲሙ፡ ህዝቢ ኤርትራ ብረዚን መስዋእቲ መሰል ርእሰ ውሳኔ ድሕሪ ምርግጋዩ ከኣ፡ ዳግም ንወያኔ ብምዕሳብ፡ ካብ ቅሉፅ ወራር ጀሚርካ ሕብረ-ብዙሕ ተጻብኦታት ቀጸሉ።

እዚ መሪር ተሞኩሮ’ዚ ሓሊፉ፡ መራሕቲ ኤርትራን ኢትዮጵያን፡ ነቲ ዝነበረ ኩነት-ተጻብኦ ሰጊሮም፡ ኣብ ሓምለ 2018 ናብ ሓድሽ ምዕራፍ ዘሰጋገር ኣዋጅ ሰላምን ምሕዝነትን ድሕሪ ምክታዎም እውን እንተኾነ፡ እዚ — ዞባዊ ሰላምን ቅሳነትን ክፈጥር ዝኸእል ልቦናን ንቕሓትን’ዚ ባይታ ረኸቡ፡ ክልቲኦም ህዝብታት ናብ ሰናይ ጉርብትናን ምትሕብባርን ከዩምርሑ ዝፈጠሮ ሻቕሎት፡ ብዝተፈላለዩ መልክዕ በጨቕ ክብል ጸኒሑ’ሎ። ኣብ ሓመድ-ደብ ናይቲ መጋበርያ ጃንዳ ዝተራእየ ዓቕን ዘይብሉ ምዕልባጥ ከኣ፡ መርኣያ ዕርገት ናይቲ ሻቕሎት’ዩ።

ከምዚ ናይ ወርሒ መጋቢት ዝኣመሰለ ድሙቕ ወተሃደራዊ ፍጻሜታት እንዝክረሉ ኣጋጣሚታት እምበኣር፡ ንሓበን ጥራይ ኣይኮነን። እንታይ ደኣ፡ ካብ ሕሉፍ ተማሂርካ፡ 80 ዓመታት ነዚ ዞባዊ ዝሓመሰ ግሎባዊ ጸወታ “ባዶ-ድምር” ዘብቅዓሉ ኩነት ብምፍጣር፡ ናብ ሓድሽን ዝተፈልየን ናይ ታሪኽ ምዕራፍ ንምስጋር ዝሕተት ጸዕርን ስራሕን ንምግንዛብ እውን’ዩ።